

lyesnek, mint a „hivatalos” álláspont.²⁾ A tudományos életben, kiváltképp, ha meddő nem akar maradni, nincs nélkülözhetetlenebb, s különösen áll ez a jogtudományra, gyakorlati alkalmaztatására való tekintettel, mint a pro és contra felszólalási jog elismerése, nemcsak a perben, de a szaklapok hasábjain is. A tudományosság megölője a „hivatalos álláspont” elnagyolt nimbusza, — a tudományosság megölője az a riadt félelem, amely sohase mer de lege ferenda beszélni,³⁾ azonban a régi törvényt még sem átallja egy általa bár óhajtott, de el nem ért lex ferenda titkos szemszögéből nézni.

Még egyszer, a gyengébbek kedvéért: még mindig nem kell a szomszédba menni erkölcsi felfogást tanulni a családi életről annak, akinek meggyőződése, hogy a családi erkölcs tisztasága és a monogámia, — társadalmunk ez egyik hatalmas alappillérenek a csorbítatlansága, — valamint a házasságról való emelkedettebb és tisztultabb felfogás csak akkor fog érvényesülni, ha a rossz házasságokat, mint a rosszindulatú daganatokat az orvos, úgy a bíró lesz hajlandó leoperálni és kiégetni a társadalom élő testéből.

Amidőn Szerkesztő Urtól soraim szíves közlését kérem, maradok előre is hálás köszönettel, igaz híve: *Dr. Wagner Lilla*.

Tulajdonjog a követelésen. (Hozzászólás dr. ifj. Nagy Dezső cikkéhez.) Jogrendszerünkben elhelyezkedő terminusok értékét nem azok nyelvtani értelme és a közfelfogás által asszociált jelentése, hanem a jogtudomány koordináta rendszerében megjelölt tartalma alapítja meg. A jogi terminus helyességét nem az abszolút igazság felismerése, hanem azon körülmény határozza meg, hogy a jogok és jogviszonyok dogmatikai függvényrendszerében, miként egy matematikai képletbe, megfelelőképpen beiktatható-e, anélkül, hogy az egységet megbontaná, igen, vagy sem. Miután a magánjogi jogrend és annak jogszerkezeti képletei, mindenkoron az adott gazdasági rend paralellizmusa, így az abszolút igazság feltalálásának negációján époly kevéssé lehet megütközni, mint amily kevéssé lehet egy gazdasági rend abszolút helyességét elismerni.

Amikor tehát jogrendszerünk bármely intézményét és így a tulajdonos, a tulajdon, a hitelező és követelése fogalmait elemeire boncoljuk, ezen analízis csak arra terjeszkedhet ki, hogy

²⁾ Sőt ezért még csak „egyénieskedés”-ről sem kell beszélni — bár még mindig szívesebben vállalom az egyénieség ódiúmat, mint azt, hogy egyéni mondanivaló nélkül, mint a szakjó helyesjeljen a szakirodalom mindent, ami „felülről” jön. Kritika nem destrukció!

³⁾ Már akkor inkább vállalom az „asszonyias merészséget” is, mint (ha ez, eszerint, ellenpárja) a fentemlített riadt félelmet!

ezen intézmények a jogrendszer képletsorozatában matematikai helyességgel nyert elhelyezést.

Ifj. dr. N. D. igen értékes cikkében magánjogi jogrendünk függvényrendszeréből kilép, anélkül, hogy a hitelező és tulajdonos jogszerkezeti szerepét kellő analízisnek vetné alá, törvényhelyeket sorakoztat fel annak bizonyítására, hogy jogrendszerünk a követelés feletti tulajdonjog elismerése felé hajlik, axiómának veszi azt, amit bizonyítania kellene, teljességgel adós maradt annak feltárásával, hogy a követelés feletti tulajdonjog jogszerkezeti miképp építhető fel.

Ifj. dr. N. D. teljesen mellőzi a „követelés” fogalmának alanyi és tárgyi tartalmának kettősségét.

A követelés alanyi értelemben nem egyéb, mint a szolgáltatás iránti igény szinonimája. Ahány kötelmi címen lehet szolgáltatást igényelni, annyi alanyi értelemben vett követelés lehetőség áll fenn. A munkaadó „követeli” a munkavállalótól szolgáltatásának teljesítését, a megrendelő „követeli” a vállalkozótól a vállalt mű létesítését, a hitelező „követeli” az adóstól a fizetést stb., dr. ifj. N. D. a követelés alanyi jelentőségét látszólag mellőzve, kiemeli a pénzkötelemnek tárgyi jelentőségű „követelés”-ét és ezt állítja szembe a tulajdonosnak tárgyi értelemben vett „tulajdon”-ával. Ha igaz mindaz, amit dr. ifj. N. D. bizonyítani kíván, nem értem, miért emeli ki és állítja szembe egyedül a pénzkötelem képletéből a hitelező és a követelés tárgyát — a „követelést” — a tulajdonnal szemben, mikor logikailag azonos szembeállítás eszközölhető bármely kötelmi jogcímnél a szolgáltatás tárgya — „követelés” — és a tulajdon (dolog) között.

A Menger-féle munkaszemlélet útján tovább haladva, joggal vitathatnám a következőket: A munkaadó pl. előre fizeti az alkalmazottját, aki ennek fejében neki dolgozni tartozik és így a munkaadónak „követelés”-e van a munkásával szemben (ugyan mi más lenne az?) A *munkavállaló* gondol egyet és nem dolgozik, amerikázik, sztrájkol stb., egyszóval nem szolgáltatja azt, amit a munkaadó joggal igényelhet. A tulajdoni „szemlélet” következetes keresztülvitele mellett a munkaadónak tulajdonjoga lévén a „követelés”-én, a tulajdonvédelmi intézkedéseket époly joggal igényelhetné, mint a „teljes munkaeredmény”-re számotartó munkás... Hogy a gyakorlatban a tulajdoni szemléletnek ezen vonatkozásban való alkalmazása mily komplikációkra vezetne, az első pillantásra is nyilvánvaló.

Ifj. dr. N. D. helyenként azonban a „követelés” alanyi fogalmáról szól. Így: (363. o.) „A követelés, mint tiszta kötelmi igény (!) azonban nem mindenkiével szemben lévén hatályos, feletle birtok sem létezhetik.” Itt már a *követelés alanyi értelme*

zése lép előtérbe, ami még kevésbé alkalmas a tulajdonjogi szemléleti körbe való bevonásra.

A „követelés” — melyről továbbra most már csak alanyi értelemben szólok — dinamikus jelzője annak a szunnyadó, vagy működő vonzalomnak, mely a jogrend pólusaiban — természetes és jogi személy — a dolgok, az értékek irányában fennáll. A „követelés” ezen fogalom meghatározását lényegileg az egész jogrendszerre kiterjeszhetjük és gyűjtőneve lehet az összes — akár dologi, akár kötelmi — igényeknek. A követelés eszerint egy eszmei, szinte mágneses kapcsolat a követelő és a követelt érték között. Hogy jogi szempontból azután mikor van helye ily követelésnek és melyik részesül jogvédelemben, ezt már a dogma határozza meg. Mit jelent a tulajdon és a tulajdonjog. A tulajdonjog fogalmát apriorisztikus értékkel meghatározni nem lehet. A tulajdonjog lényegében sztatikai fogalom, az ahhoz való vonzódásnak a jogrend által elismert jellemzése, ami már az enyém volt. Ez a vonzalom talán ösztönös, de hogy mi az, ami már az „enyém” volt, miként lesz a dolog az enyém, ezen vonzalom érvényesítése minő korlátoknak van alávetve és minő eszközök állnak a tulajdonos rendelkezésére, ezen vonzalom objektív érvényesítése és megvédése érdekében, ugyancsak a dogma határozza meg.

Ehelyütt sajnos nincs alkalom arra, hogy a dologi és kötelmi jogrendszer sarkalatos elveinek a témába való beszüremlését vázoljam, de a mai dologi és kötelmi jogszerkezet függvényrendszerében annak igazolása, hogy a követelésen, mint alanyi értelemben vett jogosítványon tulajdonjog létesülhessen, alig megoldható feladat. Az uralkodó jogrendszerünkben ugyanis a kötelmi jog körébe utalt jogosítványok, mint fentebb kifejtettem, nevesített alakjai a „követelés” általános fogalom meghatározásának, ha azt akarom, hogy ezen vonzalmon a tulajdonjog hatásai érvényesüljenek, akkor két különböző síkban fekvő kapcsolatot akarok egymással elkeverni, amely művelet azonban természetesen nem sikerülhet. Ha pedig a tulajdoni szemléletnek az a programja, hogy a kötelmi igényt a dologi igénnyel azonosítsa, akkor ezen szemlélet lényegében elmellőzi a kötelmi és dologi jogrendszer ezen bifurkációját, ami ha — más alkalommal kifejtendő szerény nézetem szerint — nem is örökérvényű igazság, de annak negációja legalább is más megalapozott és felépített jogrendszert igényel, melyet azonban sajnos, nélkülöznünk kellett.

A cikkíró által felsorakoztatott példáknek egytől egyig az a hibája, hogy a felfedezett és „tulajdonjog”-ívá minősített jogosítványok jogrendszerünk által kitűnően megoldott jogigények példányai. Az ügyvédi költségigénynél a tulajdoni elv beállítására

például bármennyire is szimpatikus megoldás, dogmatikailag fájdalmasan téves megoldás.

A példasorozatból különösképen egyet ragadok ki, melyet dr. ifj. N. D. a Pp. 82. §-ával kapcsolatban hoz fel (361. o.): „Ezen eljárásokban — az ú. n. Prätendenten Streit — a bírónak egyenesen a felett kell döntenie: kit illet a követelés, ki a követelés tulajdonosa(!)...” Ugyan miért? A bíró egyáltalán nem ezt dönti el, hanem azt, hogy alperessel ki áll jogviszonyban a főbeavatkozó vagy a felperes, a tulajdon kérdését ide nem lehet beiktatni. Ezek szerint ha normál perben a bíróság a felperest jogviszony hiánya miatt keresetével elutasítja, ugyancsak „egyenesen afelett kell döntenie”, ki a követelés tulajdonosa, hiszen a két eset között kvalitatív különbség nincs, mert az utóbbi esetben azt állapítaná meg a bíró, hogy felperes nem „tulajdonosa” a követelésnek és ezen logikával továbbhaladva, állíthatnánk azt is, hogy bármely perben ha alperes a jogviszony hiányával védekezik, marasztaló ítélet esetén a bíró ugyancsak „egyenesen afelett dönt, kit illet a követelés... tulajdonjoga”, ami azonban éppoly kevésbé áll fenn esetben, mint amely kevésbé indokolt a tulajdonjog kérdésének felvetése a Pp. 82. §-ával kapcsolatban.

Dr. Ehrnthal Aladár.

Megjegyzések Dr. Ehrnthal Aladár hozzászólására. Dr. Ehrnthal téved abban, hogy csak a pénzkötelmi követeléseket állítom szembe a tulajdonosnak tárgyi értelemben vett tulajdonával. Tévedése kétirányú, mert nemcsak a pénzkötelemből eredő követelésekről, hanem általában a követelésről értekeztem és a követelést nem a tulajdonnal állítottam szembe, hanem azt vitattam, hogy a hitelező és a követelése közötti viszony *ugyanaz*, mint a tulajdonos és annak dolga közötti viszony, ennél fogva a tulajdonjog szabályai megfelelő változtatásokkal arra a viszonyra is alkalmazandók, amelyben a hitelező a maga követeléséhez áll. De téved a cikkíró úr abban is, amikor a követelést a követelés tárgyával, avagy a szolgáltatás tárgyával azonosítja. Egész más fogalom a követelés és egész más a szolgáltatás tárgya. Dogmatikai fejtegetések helyett utalok a M. M. T. 945. §-ára és a Kötelmi jog második címének második fejezetére, mely a szolgáltatás tárgyát részletesen szabályozza.

Rossz példa a sztrájkoló munkásnak esete is, mert a tulajdonvédelmi intézkedésekre (pl. actio negatoria), nem a munkaadó és a sztrájkoló munkás közötti viszonylatban, hanem abban az esetben lenne szükség, ha egy harmadik személy a munkaadónak a sztrájkoló munkással szemben akár a munka teljesítésére, akár kártérítésre irányuló követelését sértené vagy veszélyeztetné.

Nem meggyőzőek Dr. Ehrnthalnak a Pp. 82. §-ával kap-